

(i) Printed Pages : 7 Roll No. ....

(ii) Questions : 7 Sub. Code :

1	0	4	9	7
---	---	---	---	---

Exam. Code :

5	0	0	2
---	---	---	---

NEP U.G. Common-Inter Disciplinary Course 2nd Sem.

(2056)

PUBLIC ADMINISTRATION (In all Mediums)

Paper : Introduction To Indian Administration

Time Allowed : 3 Hours]

[Maximum Marks : 68

Note :- Question No. 1 is compulsory. Students are required to attempt **three** long questions selecting **one** question from each unit.

1. Attempt any **seven** short answer type questions in about **25 to 30** words each :

1. Name two constitutional provisions related to Indian Administration.
2. Why is the President called a nominal executive?
3. What is the role of the Prime Minister in policy-making?
4. How is the Governor appointed?

5. How is permanent executive different from political executive?
6. Short note on role of the Chief Minister.
7. Why is the CAG called the guardian of the public purse?
8. What is the composition of the Election Commission of India?
9. What functions does the UPSC perform?
10. How does the State Public Service Commission differ from UPSC? 2×7=14

UNIT—I .

2. Discuss the salient features of Indian Administration. How do they reflect the nature of the Indian state? 18
3. Discuss the appointment, powers, and role of the Prime Minister. Why is the Prime Minister considered the most powerful executive authority? 18

UNIT—II

4. Analyse the relationship between the political executive and the permanent executive. How can conflicts between them be managed? 18

5. Explain the appointment, powers, and role of the Governor. Critically examine the controversies surrounding the office. 18

UNIT—III

6. Explain the composition and functions of the Election Commission of India. Evaluate its role in strengthening democracy. 18
7. Examine the role of the Comptroller and Auditor General of India (CAG) in ensuring accountability in public expenditure. Why is the CAG called a "watchdog of public finance"? 18

(हिन्दी माध्यम)

नोट :- प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है। छात्रों को प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न चुनकर तीन दीर्घ प्रश्नों के उत्तर देने होंगे।

1. किन्हीं सात लघु उत्तर प्रकार के प्रश्नों के उत्तर लगभग 25 से 30 शब्दों में दीजिए :
1. भारतीय प्रशासन से संबंधित दो संवैधानिक प्रावधानों के नाम बताइए।
  2. राष्ट्रपति को नाममात्र का कार्यपालिका क्यों कहा जाता है?
  3. नीति-निर्माण में प्रधानमंत्री की क्या भूमिका है?
  4. राज्यपाल की नियुक्ति कैसे होती है?

5. स्थायी कार्यपालिका किस प्रकार राजनीतिक कार्यपालिका से भिन्न है?
6. मुख्यमंत्री की भूमिका पर संक्षिप्त टिप्पणी लिखें।
7. सीएजी को लोक कोष का संरक्षक क्यों कहा जाता है?
8. भारत के चुनाव आयोग की संरचना क्या है?
9. यूपीएससी कौन-कौन से कार्य करता है?
10. राज्य लोक सेवा आयोग और UPSC में क्या अंतर है?

2×7=14

यूनिट-I

2. भारतीय प्रशासन की प्रमुख विशेषताओं पर चर्चा कीजिए। ये भारतीय राज्य की प्रकृति को किस प्रकार प्रतिबिंबित करती हैं? 18
3. प्रधानमंत्री की नियुक्ति, शक्तियों और भूमिका पर चर्चा कीजिए। प्रधानमंत्री को सबसे शक्तिशाली कार्यकारी अधिकारी क्यों माना जाता है? 18

यूनिट-II

4. राजनीतिक कार्यपालिका और स्थायी कार्यपालिका के बीच संबंधों का विश्लेषण कीजिए। इनके बीच के संघर्षों का प्रबंधन कैसे किया जा सकता है? 18

5. राज्यपाल की नियुक्ति, शक्तियों और भूमिका की व्याख्या कीजिए। इस पद से जुड़े विवादों का आलोचनात्मक परीक्षण कीजिए।

18

यूनिट-III

6. भारतीय चुनाव आयोग की संरचना और कार्यों की व्याख्या कीजिए। लोकतंत्र को मजबूत करने में इसकी भूमिका का मूल्यांकन कीजिए।
7. सार्वजनिक व्यय में जवाबदेही सुनिश्चित करने में भारत के नियंत्रक एवं महालेखा परीक्षक (सीएजी) की भूमिका का परीक्षण कीजिए। सीएजी को "सार्वजनिक वित्त का प्रहरी" क्यों कहा जाता है?

18

18

(पंजाबी अनुवाद)

ਨੋਟ :- ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚੁਣਦੇ ਹੋਏ ਤਿੰਨ ਲੰਬੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨਾ ਹੈ।

1. ਕੋਈ ਵੀ ਸੱਤ ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 25 ਤੋਂ 30 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕਰੋ :
1. ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੋ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ।
  2. ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਨਾਮਾਤਰ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
  3. ਨੀਤੀ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਕੀ ਹੈ ?
  4. ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

5. ਸਥਾਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਿਵੇਂ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ?
6. ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਛੋਟਾ ਨੋਟ ਲਿਖੋ।
7. CAG ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਕੋਸ਼ ਦਾ ਰਖਵਾਲਾ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?
8. ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਬਣਤਰ ਕੀ ਹੈ ?
9. UPSC ਕਿਹੜੇ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ?
10. ਰਾਜ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ UPSC ਕਿਵੇਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ ?

2×7=14

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀਆਂ ਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ? 18
3. ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਿਉਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 18

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸਥਾਈ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪ੍ਰਬੰਧਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ? 18

5. ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ, ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਪਦ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। 18

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਬਣਤਰ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰੋ। 18
7. ਜਨਤਕ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਅਤੇ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ (CAG) ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ। CAG ਨੂੰ “ਜਨਤਕ ਵਿੱਤ ਦਾ ਨਿਗਰਾਨ” ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ? 18